

Innhold

Forord	11	3.2.2	Fleire konsonantar	49
KAPITTEL 1		3.3	Monoftongar i norsk	51
Innledning	14	3.4	Diftongar i norsk	53
1.1	Hvilke funksjoner har språket?	3.5	Norsk stavingsstruktur	54
1.2	Språket som tegnsystem	3.6	Trykk og tonelag i norsk	55
1.2.1	To språklige nivå	3.6.1	Trykk og tonelag i enkeltord	55
1.2.2	Det betydningskillende nivået	3.6.2	Trykk og tonelag i morfologien	58
1.2.3	Det betydningsbærende nivået	3.6.3	Trykk og tonelag utover ordgrensene	59
1.3	Kart og terreng	3.7	Norsk fonologi i typologisk lys	59
1.4	Hva er norsk språk?	3.7.1	Konsonantar	60
1.5	Kunnskaper og ferdigheter	3.7.2	Vokalar	60
KAPITTEL 2		3.7.3	Stavingsstruktur	60
Fonetikk	26	3.7.4	Trykk og tone	61
2.1	Taleorgana	KAPITTEL 4		
2.2	Stemma	Semantikk		64
2.3	Konsonantar	4.1	Betydning	65
2.3.1	Artikulasjonssteder	4.1.1	Arbitraritet	65
2.3.2	Artikulasjonsmåtar	4.1.2	Språkbruk og metaspråk	67
2.4	Vokalar	4.1.3	Begrep, referent og ekstensjon	67
2.5	Lengde	4.1.4	Semantiske faktorer	69
2.6	Sonoritet og stavingar	4.1.5	Prototypemodellen	70
2.7	Lydar i samanheng	4.1.6	Konkrete og abstrakte betydninger ..	71
KAPITTEL 3		4.1.7	Konnotasjoner og verdiladning	72
Fonologi	42	4.1.8	Leksikalsk og grammatisk betydning	73
3.1	Fonar, fonem og allofonar	4.2	Ett uttrykk, flere betydninger	74
3.2	Konsonantar i norsk	4.2.1	Homonymi	74
3.2.1	Kjernesystemet av konsonantar			

4.2.2	Polysemi	75	6.2.4	Fuger	104
4.2.3	Metafori	76	6.2.5	Null	104
4.2.4	Metonymi	77	6.2.6	Suppletivisme	105
4.3	Betydningsrelasjoner mellom ord	77	6.2.7	Perifrase	105
4.3.1	Semantiske felt	78	6.3	Bøying og orddanning	105
4.3.2	Hyponymi	78	6.3.1	Bøying	105
4.3.3	Meronymi	79	6.3.2	Orddanning	106
4.3.4	Synonymi	80	6.3.3	Andre orddanningsmåtar	108
4.3.5	Antonymi	80	6.4	Bøyingskategoriar, bøyingstrekk og bøyingsklassar	108
KAPITTEL 5			6.4.1	Bøyingskategoriar og bøyingstrekk	108
	Ordforrådet	82	6.4.2	Bøyingsklassar	109
5.1	Ord og frekvens	84	6.4.3	Bøyingskategoriar i norsk	111
5.2	Ord, stil og bruksområde	84	6.5	Frasar	114
5.2.1	Allment og grunnleggende ordforråd	85	6.5.1	Frasar med underordning	115
5.2.2	Formelt og høytidelig ordforråd	85	6.5.2	Frasar med sideordning	116
5.2.3	Uformelt og vulgært ordforråd	86	6.5.3	Subjunksjonar, verb og setningar	117
5.2.4	Teknisk og vitenskapelig ordforråd	86	6.5.4	Trefigurar, funksjonar og former	117
5.2.5	Dialektalt og eksotisk ordforråd	87	6.6	Regelmessig og uregelmessig	118
5.2.6	Gammeldags og nymotens ordforråd	88	6.6.1	Komposisjonaltitet	118
5.3	Ord og alder	88	6.6.2	Leksikalisering	121
5.3.1	Arveord	89	6.6.3	Produktivitet	123
5.3.2	Lånord	90	6.7	Setningsledd	124
5.3.3	Fremmedord	90	6.7.1	Metodar for å identifisere setningsledd	125
5.3.4	Norvagisering	91	6.7.2	Setningsledd, syntaktiske funksjonar og formelle kategoriar	128
5.3.5	Purisme	92	6.7.3	Setningsledd og semantiske roller	131
KAPITTEL 6			6.7.4	Setningsledd og pragmatiske oppgåver	132
	Oversyn over grammatikken	94	6.7.5	Oppsummering om ulike perspektiv på setningsledda	133
6.1	Ordform, leksem og stamme	97	6.8	Setningar	134
6.2	Morfem og andre morfologiske minsteiningar	99	6.8.1	Heilsetningar og leddsetningar	134
6.2.1	Morfologisk analyse	99	6.8.2	Heilsetningstypar	135
6.2.2	Morfemtypar	100	6.8.3	Leddsetningstypar og infinitivskonstruksjonar	135
6.2.3	Stammeendringar	103			

6.8.4	Større einingar enn heilsetninga	136	8.2	Pronomen og demonstrativ	170	
6.8.5	Ufullstendige setningar og liknande	137	8.2.1	Typiske egenskaper ved pronomen og demonstrativ	171	
6.9	Ordklassar	138	8.2.2	Personlige pronomen	171	
6.9.1	Ordklassar og semantikk	139	8.2.3	Demonstrativene DEN og DENNE	175	
6.9.2	Ordklassar og bøyning	139	8.2.4	Andre pronomen og demonstrativ	176	
6.9.3	Ordklassar og syntaktisk funksjon	140	8.3	Nomenfraser	178	
6.9.4	Ordklassane i denne boka	141	8.3.1	Nomenfraser med substantiv som kjerne	179	
6.9.5	Grupper av ordklassar	143	8.3.2	Nomenfraser med pronomen eller demonstrativ som kjerne	183	
KAPITTEL 7			8.3.3	Nomenfraser uten kjerne	184	
Orddanning			146	8.3.4	Partitive konstruksjoner	184
7.1	Sammensetninger	147	8.3.5	Spørsmålet om kjernen i nomenfraser	186	
7.1.1	Forholdet mellom forledd og etterledd	147	8.3.6	Mengdeuttrykk med to substantiv	187	
7.1.2	Sammensetning med fuge	149	8.3.7	Apposisjonskonstruksjoner	187	
7.1.3	Fast og løst sammensatte verb	150	8.3.8	Trefigurer for nomenfraser	188	
7.1.4	Noen analyseproblem	150	8.3.9	Hvordan nomenfraser blir brukt	189	
7.1.5	Sammensetninger i trefigurer	152	KAPITTEL 9			
7.2	Avledninger	153	Adjektiviske ord og fraser			192
7.2.1	Avledning med suffiks	153	9.1	Adjektiv og adjektivfraser	193	
7.2.2	Avledning med stammeendring	154	9.1.1	Typiske egenskaper ved adjektiv	193	
7.2.3	Nullavledning	155	9.1.2	Adjektivbetydning	194	
7.2.4	Avledning med prefiks	155	9.1.3	Gradbøyning av adjektiv	194	
7.2.5	Noen analyseproblem	156	9.1.4	Samsvarsbøyning av adjektiv	196	
7.2.6	Avledninger i trefigurer	157	9.1.5	Hvordan adjektivfraser er oppbygd	199	
KAPITTEL 8			9.1.6	Trefigurer for adjektivfraser	200	
Nominale ord og fraser			160	9.1.7	Hvordan adjektivfraser blir brukt	201
8.1	Substantiv	162	9.2	Kvantorer og kvantorfraser	201	
8.1.1	Typiske egenskaper ved substantiv	162	9.2.1	Typiske egenskaper ved kvantorer	201	
8.1.2	Substantivbetydning	163	9.2.2	Kvantorbetydning	202	
8.1.3	Genus	164	9.2.3	Gradbøyning og samsvarsbøyning av kvantorer	202	
8.1.4	Tallbøyning av substantiv	166	9.2.4	Hvordan kvantorfraser er oppbygd	203	
8.1.5	Bestemthetsbøyning av substantiv	167				
8.1.6	Bøyingsklasser av substantiv	168				
8.1.7	Kasuserster	169				

9.2.5	Trefigurer for kvantorfraser	203	12.1.3	Hjelpeverbskonstruksjoner	235
9.2.6	Hvordan kvantorfraser blir brukt . . .	203	12.2	Helsetningstyper	244
9.3	Possessiv og possessivfraser	204	12.2.1	Utsagnssetninger	246
9.3.1	Typiske egenskaper ved possessiv . . .	204	12.2.2	Leddspørsmål	247
9.3.2	Possessivbetydning	204	12.2.3	Setningsspørsmål	248
9.3.3	Samsvarsbøying av possessiv	206	12.2.4	Bydesetninger	248
9.3.4	Hvordan possessivfraser er oppbygd	207	12.2.5	Ønskesetninger	249
9.3.5	Trefigurer for possessivfraser	207	12.3	Situasjoner, deltakere, omstendigheter og setningsledd	249
9.3.6	Hvordan possessivfraser blir brukt . .	208	12.3.1	Tilstander, hendelser og handlinger .	250
KAPITTEL 10			12.3.2	Deltakere og omstendigheter	251
	Adverbiale ord og fraser	210	12.3.3	Fra situasjoner, deltakere og omstendigheter til setningsledd	253
10.1	Preposisjoner og preposisjonsfraser	211	12.3.4	Bundne og frie setningsledd	254
10.1.1	Typiske egenskaper ved preposisjoner	211	12.4	Subjekt	256
10.1.2	Preposisjonsbetydning	212	12.4.1	«Vanlig» subjekt	256
10.1.3	Hvordan preposisjonsfraser er oppbygd	212	12.4.2	Formelt subjekt	259
10.1.4	Trefigurer for preposisjonsfraser	214	12.4.3	Potensielt subjekt og presentering . .	260
10.1.5	Hvordan preposisjonsfraser blir brukt	215	12.4.4	Potensielt subjekt og finalisering . . .	262
10.2	Adverb og adverbfraser	215	12.4.5	Oppsummering om form og plassering	264
10.2.1	Omstendighetsadverb og deres fraser	215	12.4.6	Å finne subjektet	264
10.2.2	Setningsadverb og deres fraser	218	12.5	Objekt	265
10.2.3	Fokusadverb og deres fraser	219	12.5.1	Direkte objekt	265
10.2.4	Gradsadverb og deres fraser	220	12.5.2	Indirekte objekt	268
KAPITTEL 11			12.5.3	Oppsummering om form og plassering	270
	Interjeksjonar	222	12.5.4	Å finne et objekt	270
KAPITTEL 12			12.6	Predikativ	271
	Verb, helsetninger og setningsledd	226	12.6.1	Subjektpredikativ	271
12.1	Verb og hjelpeverbskonstruksjoner	228	12.6.2	Objektpredikativ	275
12.1.1	Typiske egenskaper ved verb	228	12.7	Adverbial	276
12.1.2	Verbbøying	228	12.7.1	Omstendighetsadverbial	277
			12.7.2	Setningsadverbial	281
			12.7.3	Objektsadverbial og subjektsadverbial	284

12.8	Passiv og agensadverbial	289	13.4.7	Måtesetningar	326
12.8.1	«Vanlig» passiv	289	13.4.8	Samanlikningssetningar	326
12.8.2	Upersonlig passiv	292	13.5	Adjektiviske leddsetningar	327
12.8.3	Agensadverbial	294	13.6	Utbrytingssetningar	330
12.9	Leddstilling i helsetningar	296	13.7	Leddstilling i leddsetningar	331
12.9.1	Norske leddstillingsprinsipp	296	13.7.1	Leddstillingsforskjellar mellom leddsetningar og heilsetningar	331
12.9.2	Setningsskjemaet for helsetningar	297	13.7.2	Leddsetningar med heilsetnings- leddstilling	333
12.9.3	Forfeltet	299	13.8	Infinitivkonstruksjonar	334
12.9.4	Midtfeltet	305	13.8.1	Konstruksjonar med infinitiv med <i>å</i>	334
12.9.5	Slutfeltet	308	13.8.2	Infinitiv utan <i>å</i>	336
12.10	Syntaktisk analyse	310	13.8.3	Leddstilling i infinitiv- konstruksjonar	336
12.10.1	Analyse i flere trinn	311	13.9	Syntaktisk analyse	337
12.10.2	Analysetrinn 1: Hva slags ytring?	311	13.10	Nokre alternative analysar	341
12.10.3	Analysetrinn 2: Hvor mange ledd?	312	13.10.1	Alternativ ordklasseinndeling av adverbiale ord	341
12.10.4	Analysetrinn 3: Hvilken syntaktisk funksjon har ledda?	312	13.10.2	Alternativ analyse av leddsetningar med subjunksjon	342
12.10.5	Analysetrinn 4: Hvordan er ledda bygd opp?	313	13.10.3	Alternativ analyse av infinitiv- konstruksjonar	343
12.10.6	Oppstilling av syntaktisk analyse	313			
KAPITTEL 13					
	Subjunksjonar, leddsetningar og infinitivkonstruksjonar	318			
13.1	Subjunksjonar	320	KAPITTEL 14		
13.2	Subjunksjonal	320		Konjunksjoner og sideordning	346
13.3	Nominale leddsetningar	322	14.1	Konjunksjoner	348
13.3.1	Innføyde utsegnsetningar	323	14.2	To analyser av sideordning	350
13.3.2	Innføyde setningsspørsmål	323	14.3	Sammentrekking av fraser i sideordning	351
13.3.3	Innføyde leddspørsmål	323	14.4	Sammentrekking av setninger i sideordning	352
13.4	Adverbiale leddsetningar	324			
13.4.1	Årsakssetningar	324	KAPITTEL 15		
13.4.2	Følgjesetningar	325		Norsk grammatikk i typologisk lys	356
13.4.3	Formålssetningar	325	15.1	Morfologisk typologi	357
13.4.4	Vilkårssetningar	325	15.1.1	Eit analytisk språk: vietnamesisk	358
13.4.5	Vedgåingssetningar	325	15.1.2	Eit agglutinerande språk: finsk	358
13.4.6	Tidssetningar	326	15.1.3	Eit fusjonerande språk: polsk	360

15.2	Norsk i den morfologiske typologien	361
15.2.1	Analytiske og syntetiske trekk ved norsk	362
15.2.2	Agglutinerande og fusjonerande trekk ved norsk	363
15.2.3	Kva er vanskeleg i norsk morfologi?..	363
15.3	Syntaktisk typologi	365
15.3.1	Rekkjefølgja mellom verbal, subjekt og objekt	365
15.3.2	Rekkjefølgja mellom adposisjon og utfylling	366
15.3.3	Leddstilling i nomenfrasar	367
15.3.4	Uttrykte eller underforståtte subjekt og objekt	367
15.4	Eit par utfordringar i norsk syntaks	368

KAPITTEL 16

Kohesjon	372	
16.1	Setningskopling	374
16.1.1	Grammatiske typer av konnektiv	374
16.1.2	Semantiske typer av konnektiv	378
16.2	Referentkopling	380
16.2.1	Samme referent	382
16.2.2	Overlappende referent	383
16.2.3	Parallell referent	384
16.2.4	Assosiert referent	385

KAPITTEL 17

Samisk	386	
17.1	Språkslektskap	387
17.2	Hvor snakker en samiske språk?	387
17.3	Noen hovedtrekk av nordsamisk uttale	389
17.4	Litt om nordsamisk grammatikk	390
17.5	Importord i nordsamisk	393
Vedlegg	395	
Vedlegg 1	Substantivbøying	395
	Hovedbøyingssklasser i bokmål	395
	Hovedbøyingssklasser i nynorsk	395
	Mindre klasser og klassevariasjon	396
Vedlegg 2	Adjektivbøying	397
Vedlegg 3	Verbbøying og tempuskonstruksjoner	399
	Klasser av svake verb	400
	Klasser av sterke verb	402
	Verb med <i>-s</i> (<i>-st</i>) i alle former	403
	Samsvarsbøying av perfektum partisipp	403
	Tempussystemet	404
Oppgaver	409	
Løsninger	439	
Register	504	